

Onderwaterwoud in de uiterwaard

REPORTAGE

De aanleg van nevengeulen in de uiterwaarden biedt ruimte aan bijzondere waterplanten en dus aan ander leven. Zolang het water maar stroomt.

Van onze verslaggever
Caspar Janssen

ZWOLLE 'Alles klopt vandaag,' Gijs Kurstjens, 'rivierecoloog' en onderzoeker van het project Rijn in Beeld, heeft zijn verrekijker niet eens nodig om dat te constateren. Vanaf de dijk, even onder Zwolle, kijken we uit op 'een meestromende nevengeul' van de IJssel, in de Vreugderijkerwaard. In die geul, met langzaam stromend water, hebben zich honderden aalscholvers, ganzen, eenden, talingen en steltloperjes verzameld, een grote zilverreiger vliegt opzichtig door het beeld. Op de voorgrond liggen koeien, in de verte, aan de overkant van de IJssel, steekt de kerktoeren van Zalk boven de dijk uit.

Volgens Gijs Kurstjens is de Vreugderijkerwaard een van de succesvolste 'nevengeulprojecten'. 'Een gelukkig huwelijk tussen veiligheid en natuur,' zegt hij. Deze nevengeul is een van de eerste die werd gegraven om meer ruimte te geven aan rivieren. Een interessant studieobject voor Kurstjens en collega Bart Peters, die voor het project 'Rijn in Beeld' de resultaten van 'tweintig jaar natuurontwikkeling langs de Rijntakken' onderzoeken (voor onder meer Rijkswaterstaat en het ministerie van Landbouw). Kurstjens: 'We vroegen ons af: hoe functioneren die nevengeulen eigenlijk? Dus zijn we deze zomer overal door het water gaan waden.'

Kurstjens en Peters zijn nog lang niet klaar, maar in de Vreugderijkerwaard deden ze verrassende ontdekkingen. 'Het stond hier vol met bijzondere waterplanten. Grote velden met zeldzame soorten als rivierfonteinkruid en doorgroeid fonteinkruid. Deze combinatie is een halve eeuw niet voorgekomen in het Rijnsysteem door scheepvaart en baggerwerkzaamheden in de hoofdlopen.'

Vanaf een dammetje met openingen, waarmee de instroom van de nevengeul wordt geregeld, loopt Kurstjens door de modder en vindt resten van de waterplanten, die na het groeiseizoen afsterven. 'Waterplanten zijn de basis in

De Vreugderijkerwaard, met uitzicht op de kerk van Zalk.

Foto Harry Cock / de Volkskrant

'Rijn in Beeld' onderzoekt de resultaten van twintig jaar natuurontwikkeling

het ecologische systeem van rivieren. Ze vormen onderwaterwouden die belangrijk zijn voor vissen, libellen en andere dieren. Al het stapelvoer houdt zich hier schuil. En daar komen weer viseters op af, watervogels en binnenkort ook weer de otter. Afgelopen zomer zaten hier dertig lepelaars.'

Het is kunstmatig, zo'n uitgegraven riviergeul op voormalig wei-

land, beaamt Kurstjens. 'Maar tot aan het begin van de vorige eeuw waren meanderende rivieren met zijgeulen heel normaal, dat was de natuurlijke loop. Rivieren waren niet statisch, er waren verschillende stromingen. Totdat de rivieren door de aanleg van kribben werden gekanaliseerd, vastgelegd voor de scheepvaart. En nu mag op sommige plekken weer dynamiek terugkomen.'

Dan wel zo dat de scheepvaart er niet onder lijdt. Vandaar dat de stroom van de nevengeul in de Vreugderijkerwaard her en der wordt 'afgeknepen'. Kurstjens: 'Je moet bij voorkeur nevengeulen in

de binnenbocht leggen, anders verzanden ze. Maar je moet dan wel zorgen dat de nevengeul niet de hoofdloop wordt. De stroom moet dus worden afgeremd.'

In de Vreugderijkerwaard is een goed evenwicht gevonden, meent Kurstjens. Er is een open gedeelte waar ganzen en andere watervogels zich thuis voelen. Tussen de hoofdloop en de nevengeul liggen rivierduinen, waar in de zomer bijzondere planten groeien. Het hele gebied - eigendom van Natuurmonumenten - wordt begraasd door galloways en herefordkoeien.

Advies van Kurstjens voor toekomstige projecten in het kader

van 'ruimte voor water': 'Probeer stromend water te krijgen in de uiterwaarden, zoals hier. Geen stilstaand water. In stromend water krijg je geen blauwalgen, het water blijft zuurstofrijk. Er komen waterplanten, meer riviervissen, vogels, meer dynamiek.'

Terug op de dijk vraagt een vogelaar of we de gestreepte strandloper al hebben gezien. Hij is niet de enige vogelaar op de dijk. Ook aan fietsers geen gebrek.

Kurstjens: 'Het gaat vaak hetzelfde met dit soort projecten. Als het graven begint gaat iedereen zeuren: 'Kijk eens wat lelijk.' Vijf jaar later vindt iedereen het fantastisch.'

VREUGDERIJKERWAARD

